

SKUP 2001 – 9

Prosjekt: Homeparty facelift
Medarbeider: Kjersti Mo
Publikasjon: Helsemagasinet Puls NRK
Publisert: November 2001
Medium: Fjernsyn
Tema: Helse

Kjersti Mo
Anne Maries vei 11
0373 Oslo
23 04 76 35 / 952 17 220

“Homeparty Facelift”

Innslag i helsemagasinet "PULS" i NRK1 19.30, 5. november 2001
Foto: Kjell Herning
Redigering: Ingvild Ramstad
Redaktør: Marie Sjø

PULS
Faktaavdelingen
NRK
0340 Oslo
23 04 73 04

REDEGJØRELSE FOR ARBEIDET:

Når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?
25. oktober 2001 fikk redaksjonen et tips om at det i Bergens-området ble tilbudt kosmetiske inngrep innenfor rammen av såkalte "homeparties", utført av sykepleier Tove Holsen. Hun er ansatt hos Arna Medikal som ligger i Arna utenfor Bergen, og tilknyttet Aesthetic Medicine Group (AMG) som holder til i Oslo. Etter å ha foretatt søk i alle tilgjengelige databaser, fant jeg ut at dette var noe som ikke var omtalt noe sted tidligere. Jeg fikk tenning på saken fordi jeg vurderte den som innholdsmessig oppsiktsvekkende, og med store muligheter for å benytte TV-mediets fortrinn.

AMG drives av Stein Tveten. Han er avdelingsoverlege ved kjevekirurgisk avdeling ved Ullevål Sykehus, og er i tillegg engasjert ved Bunæs Klinikken i Sandvika utenfor Oslo. I AMG er han medisinsk ansvarlig for alt som foretas av behandling. De utfører det de kaller "kosmetisk kirurgi uten skalpell". Det oppsiktsvekkende ved denne virksomheten er at han har knyttet til seg et titall sykepleiere som utfører behandling rundt om i landet, mens han som medisinsk ansvarlig sitter i Oslo, og forskriver medikamentene som er i bruk til sykepleierene, uten å vite hvem som skal behandles.

Jeg sjekket litt opp hva slags inngrep det var snakk om (hovedsakelig injeksjoner), hvilken medikamentbruk det innebærer (blant annet Botox, verdens giftigste stoff), hva som er vanlig praksis hos plastiske kirurger (injeksjoner utføres av legen selv,), og kom frem til følgende problemstilling:

Hva var den sentrale problemstilling ved starten av prosjektet?
Er det medisinsk forsvarlig at sykepleiere utfører slike inngrep i hjemmet uten forskrivende lege til stede, og uten at legen noen gang har møtt pasienten som behandles?

Ble problemstillingen endret underveis? I så fall, hvorfor og hvordan?
Spørsmålet om forsvarligheten til denne aktiviteten leder raskt til et spørsmål om lovligheten av hele virksomheten. Helsepersonelloven stiller krav til forsvarlighet. Underveis ble det også klart at hele organiseringen av selskapet er av samme karakter som homeparty-aktiviteten, selv om behandlingene foretas i hudpleiesalong og ikke i hjemmet.

Kort beskrivelse av organiseringen av arbeidet, metodebruk, kildebruk, problem underveis mv.:

Jeg kontaktet Hoisen, og spurte om vi kunne få være med henne på et Homeparty påfølgende uke, noe hun sa var helt greit, fordi hun hadde avtale om arrangement både onsdag og torsdag, og vi ville helt sikkert kunne delta på et av disse. Hun oppga også at hun hadde vært i kontakt med Tveten som ga henne klarsignal til å ta oss med ut på jobb.

For å vurdere det juridiske i dette fant jeg gjennom Helsetilsynet frem til en tidligere sak der en lege som forskrev medisiner over internett uten å ha møtt pasienten fått advarsel på grunn av uforsvarlig virksomhet.

Påfølgende uke var jeg i kontakt med en rekke plastiske kirurger både i det offentlige og det private helsevesenet. I første rekke tok jeg kontakt med plastiske kirurger som selv tilbyr samme type behandling som AMG gjør på sitt homeparty-arrangement for å undersøke hva som er vanlig praksis omkring slike inngrep. Bransjens tilbakemelding var både klar og unison: dette er inngrep som ikke skal foretas av sykepleier, men av lege under ordnede forhold (les: på legekontor), og beslutningen om å foreta behandling skal tas av lege, som også skal forskrive legemidlet Botox til den gjeldende pasient. Ulempen med å bruke disse plastiske kirurgene som kilder er åpenbar: de også er konkurrenter til AMG på dette området.

Derfor var neste skritt å kontakte plastiske kirurger som ikke har private interesser på dette området, og som utelukkende arbeider i offentlig helsevesen. Deres tilbakemeldinger var likelydende med sine spesialist-kolleger: dette er behandling som skal utføres av lege, og Botox er et legemiddel som skal brukes med stor forsiktighet.

Neste skritt var å finne ut mer om medikamentene som ble benyttet i behandlingen. Ett av dem utpekte seg tidlig – Botox. Botox er ikke bare reseptbelagt, men det er også knyttet ekstra forsiktighetsregler til bruken av det. Botox beskrives som et stridsmiddel, verdens giftigste ifht vekt. I Felleskatalogen er ikke legemiddelet beskrevet brukt i kosmetisk medisin, men til lammelse av spastiske muskulære kramper. I kosmetisk sammenheng benyttes middelet til å lamme de muskelene som ligger under rynkene i ansiktet, slik at huden ikke trekkes sammen i rynke, men forblir glatt. Rekken med bivirkninger oppgitt i Felleskatalogen er lang: der står blant annet lammelser og forgiftninger sammen med synsforstyrrelser, nummenhet og virusinfeksjon, generelt ubehag og mye mer. Dødsfall er også rapportert. Jeg sjekket med Statens Legemiddelverk hva det innebærer å benytte legemidler til andre formål enn Felleskatalogen angir, og der sier de at det medfører et ekstra ansvar for legen som forskriver og er ansvarlig for bruken av legemiddelet. De presiserer at legen selv står

ansvarlig dersom noe skulle gå galt. Legemiddelprodusenten er altså fritatt for ansvar når legemiddelet benyttes til annet enn det Felleskatalogen angir.

Fra plastikkirurgenes spesialistforening i Legeforeningen vektla man at det i den senere tid har vært drevet et intensivt arbeid for å bedre etikken i bransjen, blant annet ved å innføre en rekke etiske regler som skal følges av medlemmene. Under disse samtalene kom det frem at Stein Tveten er en omstridt person blant plastiske kirurger. Han er nemlig selv ikke innehaver av denne spesialiteten, og derfor heller ikke medlem av spesialistforeningen. Han er tannlege og kjevekirurg med tilleggskurs i "ansiktskirurgi" fra Tyskland. Selv benytter han tittelen "ansiktskirurg", men dette er ikke en godkjent spesialitet i Norge. Han er også kjent fra omstridte Klinikk Bunæs, drevet av Jarle Bunæs som forøvrig selv heller ikke er spesialisert som plastisk kirurg. Jeg fikk vite at spesialistforeningen tidligere grepet inn mot det de mener er uforansvarlig virksomhet fra Tvetens side, de finner det problematisk at slik personer som ikke er plastikkirurgier kan operere fritt og dermed sette deres spesialitet i et dårlig lys. Ikke minst fordi de selv arbeider aktivt med å bedre etikken sin bransje.

Tidlig i researchprosessen kontaktet jeg Statens Helsetilsyn. Overraskende nok var det kontakten med Helsetilsynet som ble aller mest krevende i denne fasen. Mine konkrete spørsmål omkring forsvarlighet og ansvarlighet ved slik virksomhet ble ikke besvart. Først ble jeg møtt med at det var umulig å gi generelle uttalelser om en hypotetisk virksomhet, for deretter å få beskjed om at de ikke kunne gi noen uttalelser om en konkret virksomhet, fordi det ville være å forskuttere behandlingen. Det som jeg likevel fikk ut av denne kontakten var informasjon om en sak innenfor samme juridiske område der advarsel ble gitt, som jeg allerede har nevnt. I ettertid er det reist tilsynssak av Fylkeslegen i Oslo, som har oversendt saken til Helsetilsynet, der den nå er til behandling.

Torsdag 1. november var fotograf Kjell Herning og jeg med Tove Holsen på jobb på Osterøy i Hordaland. Vi fulgte henne gjennom hele prosessen fra klinikken til homepartyet, gjennom presentasjon og behandling. Underveis stilte vi henne spørsmål om hun på forhånd visste hvem som skulle ha hvilken behandling, noe hun svarte benektende på: "overraskelsen er jo halve moroa!". Hun oppga også at det var medisinsk ansvarlig Stein Tveten som hadde forskrevet Botoxen hun hadde med og injiserte, og at hun var delegert ansvaret. Hun gjorde også avtale om nytt homeparty med en av deltagerene mens vi var tilstede.

Fredag 2. november fikk Tveten forespørsel om å delta i programmet påfølgende mandag. Dette fordi han skulle få mulighet til å svare for den delen av virksomheten som vi hadde dokumentert, og som det etter hva vi erfarte var grunn til å gå nærmere inn på med han som medisinsk ansvarlig tilstede. Dette ville Tveten gjerne, og vi inviterte også leder av Norsk Plastikkirurgisk Forening, Kjartan Arctander, som arbeider ved Rikshospitalet og selv er uten private interesser i bransjen. Mens de var i studio var Tveten utelukkende opptatt av å presisere at deres virksomhet var seriøs og deres behandlinger effektive og sikre.

Men etter at programmet var ferdig, og Tveten kom ut i oppholdsrommet utenfor studio, påsto han at arrangementet som reportasjen viste var et enkeltstående tilfelle, at det var en rekke sikkerhetsrutiner som programmet hadde utelatt, og at sykepleier Holsen handlet på eget initiativ. Til påstandene er det bare å fastslå at Tveten var fullt informert og hadde gitt sin velsignelse for at vi skulle delta på arrangementet, at Holsen både muntlig under opptak og i brev form har oppgitt at dette er hun arrangerer 2-3 ganger pr

uke. Og det var ikke noen rutiner mht sikkerhet og hygiene som vi unnlot å ta med i reportasjen, de rutineene Tveten viste til så vi aldri noe av – selv om vi var til stede under hele seansen.

I ettertid har redaksjonen fått henvendelser fra folk som åpenbart står i kontakt med Tveten. De har hevdet at programmet er fabrikkert, og gjentar Tvetens påstander om at PULS hadde gjort en avtale med sykepleier Holsen om å arrangere et Homeparty, og at dette aldri har vært deres praksis. Gjennom skjulte kilder har det vært spredd injurerende rykter for å ramme min integritet som journalist, og vår redaksjons renommè. Samme versjon er senere lagt ut på AMGs hjemmeside (<http://www.amgas.no>) på internett, hvor de også oppgir å ha innført et "forbud" mot homeparties.

Tveten opprettholder imidlertid sin praksis med behandling utført av sykepleiere i hudpleiesalonger, en praksis som har mange felles trekk med homepartyet: heller ikke her er ansvarlig lege i nærheten, heller ikke her har legen sett pasienten som får injisert Botox, ei heller hatt mulighet til å gjøre noen vurdering før forskriving.

Dagen etter at programmet ble sendt på lufta skrev Fylkeslegen i Oslo brev til Tveten og ba han redegjøre for virksomheten. Tveten besvarte henvendelsen 7. desember, og 8. januar i år sendte Fylkeslegen i Oslo brev til Statens Helsetilsyn, hvor de ber dem om å vurdere saken ikke bare ut fra rettslige problemstillinger med hensyn til helsepersonellovens paragrafer om delegasjon og forsvarlighet, men også ut fra de etiske og moralske problemstillingene som saken reiser. De ber også om at saken behandles samordnet for hele landet, fordi det finnes aktører i så mange fylker. Det skilles dermed ikke mellom det ene aktuelle arrangementet og den aktiviteten som bedrives av sykepleierene i hudpleiesalongene rundt i landet.

Hvor mye arbeidstid og eventuell fritid er brukt på prosjektet?

Jeg fikk tipset i hendene 10 dager før programmet ble sendt, og nedla i denne perioden ca 80 arbeidstimer. I tillegg nedla fotograf Kjell Herning ca 15 timers arbeid, og redigerer Ingvild Ramstad ca 20 timers arbeid. Totalt er det nedlagt ca 115 arbeidstimer.

Spesielle erfaringer du vil nevne.

Den viktigste erfaringen jeg fikk gjennom arbeidet med denne saken var den prosessen som ble satt i gang for å omskrive virkeligheten i ettertid. Skjulte kilder som spredde usanne rykter for å sverte mitt navn, og dermed ufarliggjøre hele historien. Jeg møtte dette med å ringe til Tveten for å gjøre han oppmerksom på at jeg var fullt klar over hva han holdt på med, og at jeg ville følge saken videre. Kometisk kirurgi er en stor og voksende bransje, for ikke å kalle det et marked. Det er mange penger i omløp, og mange useriøse aktører som vil ha sin del, det viser både markedsføringen og kreativiteten rundt kunde-rekruttering.

Plastisk kirurgi er et fagfelt innen medisinen som svært ofte møtes fra mediene med generell skepsis og distanse. Dette arbeidet viste meg at det er grunn til å følge godt med på nye former for markedsføring og salg av slike behandlinger, men også at det er stor forskjell på seriøsiteten innenfor fagfeltet. Det er ingen offentlige retningslinjer for hvem

som kan utføre plastiske operasjoner, og da er den enkelte aktørs seriøsitet desto viktigere.

Etter å ha blitt utsatt for bakvaskelse og henvendelser fra skjulte kilder fikk vår redaksjon et behov for en gjennomgang av vårt forhold til kildebruk og kildekritikk. Det har vært sunt og fruktbart.

10. januar 2002

Kjersti Mo